

20.4.2009

Dnro 2847/2/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

KIRJASTON LAINAUSKUITTIEN KIELI

1

ASIAN TUTKITTAVAKSI OTTAMINEN

Aamulehdessä 4.9.2008 julkaistussa yleisönosastonkirjoituksessa tuotiin esiin kysymys kirjaston englanninkielisistä kuiteista. Samassa lehdessä oli 5.9.2008 julkaistu kirjastotoimenjohtaja vastine, jossa myönnettiin, että käytössä olevassa PIKI-järjestelmässä voi nykyään käydä niin kuin mielipidekirjoituksessa oli kuvattu. Ongelman voi kirjastotoimenjohtajan mukaan ratkaista siten, että asiakas pyytää virkailijaa merkitsemään asiakastietoihinsa kieleksi suomen. Merkintää ei toistaiseksi voi tehdä itse verkkokirjastossa. Edelleen kirjastotoimenjohtaja kirjoittaa, että laajemmalla tasolla kuitenkin oletuskielen vaihtaminen suomeksi edellyttää ohjelmallista muutosta PallasPro-järjestelmään. Muutoksia tehdään noin kerran vuodessa.

Suomen perustuslain 17 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Oikeudesta käyttää valtion ja kuntien viranomaisissa omaa äidinkieltään, joko suomea tai ruotsia, säädetään tarkemmin kielilaisissa. Kielilain 2 §:n mukaan lain tavoitteena on, että yksilön kielelliset oikeudet toteutetaan ilman, että niihin tarvitsee erikseen vedota. Saman lain 23 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Kielilaki lähtee siitä, että palvelu kansalliskielillä tulee turvata, kun taas vieraiden kielten käyttäminen jättää sijaa viranomaisten harkinnalle.

Asian alustavassa tarkastelussa pidin ongelmallisena sitä, jos yksikielisessä kunnassa kirjaston antama palvelu on puheena olevien kuittien muodossa osittain vieraskielistä. Yhtä lailla pidin ongelmallisena sitä, jos asiakkaan tuli itse vedota kielellisiin oikeuksiinsa saadakseen puheena olevan kuitin suomeksi. Viimeksi mainittu näytti johtuneen kirjaston käyttämästä tietojärjestelmästä. Laillisuusvalvonnassa on kuitenkin vakiintuneesti katsottu, että tietojärjestelmiin liittyvillä syillä ei voida hyväksyttävästi perustella poikkeamista lainmukaisista menettelytavoista.

Edellä todetun perusteella otin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla kirjaston menettelyn asianmukaisuuden omasta aloitteestani tutkittavaksi ja toimitin Tampereen kaupungille edellä kuvatun sisällön selvitys- ja lausuntopyynnön.

3

RATKAISU

Saadun selvityksen mukaan puheena oleva ongelma oli syntynyt Tampereen kaupunginkirjaston käyttämän tietojärjestelmän päivityksen seurauksena viime vuoden huhtikuussa. Sittemmin järjes-

telmätoimittaja on 10.10.2008 päivittänyt järjestelmän siten, että asiakkaan äidinkielen oletusarvo on suomi. Muutos tehdään automaattisesti myös kaikkien vanhojen asiakkaiden tietoihin. Tämän jälkeen järjestelmä tulostaa asiakkaille suomenkieliset kuitit. Muutos koskee koko PIKI-aluetta, johon kuuluu yhteensä 22 kuntaa ja jotka kaikki ovat yksikielisiä.

Koska tietojärjestelmää on nyttemmin päivitetty tavalla, joka nähdäkseni on poistanut edellä kohdassa 1 esiin nostamani kielellisiin perusoikeuksiin liittyneet epäkohdat, katson, että asia ei enää anna aiheutta enempää toimenpiteisiini. Lähetän jäljennöksen ratkaisustani Tampereen kaupungille tiedoksi.